DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.16919412

ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ଲୋକପ୍ରଦର୍ଶନ କଳାରେ ଢୁଂପା ପରିବେଷଣ : ଏକ ଅନୁଶୀଳନ

କୁନା ଜେନା

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ଢୁମ୍ପା ସଙ୍ଗୀତ ପରିବେଷଣରେ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିବା ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର, ନଳରୂପୀ ବକ୍କଳ ଏବଂ ପୋଲା ବାଉଁଶ ଦ୍ୱାରା ଅଭିନବ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ସୃଷ୍ଟି କରି ଦର୍ଶକ ଆଦୃତ ଲାଭ କରାଯାଇଥାଏ । ଗଂଜାମ ଏବଂ ନୟାଗଡର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହି ଢୁମ୍ପା ଆସର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତକର କବି କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ରଥଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ ଦାସକାଠି ଓ ପାଲା ଆଦି ଗାୟକମାନେ ଏହି ଆଦି ରସାତ୍ମକ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମ ଆଧାରିତ ସଂଗୀତ ପରିବେଷଣ କରି, ଏଭଳି ଏକ ଲୋକକଳାକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଜାୟ ରଖି ପାରିଛନ୍ତି ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ :

ଗଣ୍ଠିଆ, ନଳରୂପୀ ,ବକ୍କଳ, ଡେକ, ପରିବେଷଣୀୟ, ଲୋକବାଦ୍ୟ, ଘର୍ଷଣ, ଠେକିଆ ।

ଉପକ୍ରମ : ଓଡ଼ିଶାର ଐତିହ ଓ ସଂସ୍କୃତି ବିଶ୍ୱଜନ ବିଦିତ । ଏହାରି ମଧ୍ୟରେ ଗଞ୍ଜାମର ପାରଂପରିକ ଜୀବନ ଶୈଳୀ ସହିତ ଯୋଡିହୋଇ ରହିଛି, ଲୋକନୃତ୍ୟ, ଲୋକବାଦ୍ୟ, ପର୍ବପର୍ବାଣୀ ଅନ୍ୟତମ । ଆଦିବାସୀ ଜୀବନ ଶୈଳୀ ସହିତ ଏହି ଲୋକବାଦ୍ୟ ବେଶ ପରିଚିତ । ହୃଦୟରେ ଆନ୍ଦୋଳିତ ହେଉଥିବା ଭାବକୁ ସଙ୍ଗୀତ ମାଧ୍ୟମରେ ଲୋକଗୀତର ରୂପଦେବାକୁ ଆବଶ୍ୟକତା ପଡିଥାଏ, ଘୁଡୁକି, ଦାସକାଠୀ, ଶିଙ୍ଗା, ଧୁମସା, ମାଦଳ ଓ ଗୋପୀଯନ୍ତ୍ର ଭଳି ଲୋକବାଦ୍ୟ ଗୁଡିକ । କେବଳ ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶା ନୁହେଁ ଏହି ଲୋକବାଦ୍ୟ ଗୁଡିକ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଚଳରେ ଲୋକମାନଙ୍କ ମନୋରଞ୍ଜନର ମାଧ୍ୟମ ହୋଇ ରହିଛି । ଏହାରି ମଧ୍ୟରେ ଗଞ୍ଜାମ ତଥା ନୟାଗଡ ଅଂଚଳରେ ପାରଂପରିକ ସଙ୍ଗୀତ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର ରୂପେ 'ଢୁଂପା'ର ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି । ଏହି 'ଢୁଂପା' ଆଧାରିତ ସଙ୍ଗୀତ ରଚନା କରିଥିଲେ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତକର କବି କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ରଥ । ଏହି ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ସଙ୍ଗୀତ ବୋଲା ଯାଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଢୁଂପା ସଙ୍ଗୀତ କୁହାଯାଏ ।

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:	Available online at : https://pracheenews.com/
	DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.16919412 Article No - BPP00324

ବାଦ୍ୟ ନିର୍ମାଣ: ଯେଉଁଦିନ ଢୁଂପା ସଙ୍ଗୀତ ପରିବେଷଣ ପାଇଁ ଠିକ ହୁଏ ସେଦିନ ଆଠରୁ ଦଶଜଣ ପ୍ରାୟ ଲୋକ ଭେଣ୍ଡିଆମର୍ଦ୍ଦନ ବା ରାଜମଇ ବୃକ୍ଷର ବକ୍କଳ(୧) ନିବୃତ କରି ଆଣିଥାନ୍ତି । ସେହି ନଳରୂପୀ ବକ୍କଳ ହେଉଛି 'ଢୁଂପା ବାଦ୍ୟ' । ଛେଲିକୁ ବାହାର କରିବା ପାଇଁ ଦୁଇଗୋଟି ଠେଙ୍ଗା ସେଇ ବୃକ୍ଷକୁ ବାନ୍ଧି ମୋଡାଯାଏ । ଗଛରୁ ଛାଲିକୁ ବାହାର କଲାପରେ ସେଥିରେ ପତ୍ରକୁ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦିଆଯାଏ । ଏହି ବାଦ୍ୟକୁ କେବଳ ବର୍ଷା ଦିନରେ ବାହାର

ଯୋଗାଯୋଗ :
କୁନା ଜେନା, ଅଧ୍ୟାପକ,
ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ବିଜ୍ଞାନ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଖଲ୍ଲିକୋଟ, ଓଡ଼ିଶା
Email : kunajena799@gmail.com
ORCID ID : https://orcid.org/0009-0003-8174-9514

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୫.୦୫.୨୦୨୫	୧୨.୦୬.୨୦୨୫	୨୬.୦୭.୨୦୨୫	୧.୦୮.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ଜେନା, କୁନା; ୨୦୨୫। ଲୋକ ପ୍ରଦର୍ଶନ କଳାରେ ଢୁଂପା ପରିବେଷଣ : ଏକ ଅନୁଶୀଳନ। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୧, ସଂଖ୍ୟା : ଙ; ପୃଷ୍ଠା :୪୩-୪୫।

କରାଯାଏ । କାରଣ ଛାଲିତଳେ ଥିବା ଲାଳଅଂଶ ଏହି ଦିନରେ ଅଧିକ ବାହାରୁଥିବାରୁ ମଞ୍ଜ ଅଂଶକୁ ଅଲଗାକରିବା ସହଜ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଗଞ୍ଜାମରେ ଏହି ବାଦ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ବାଉଁଶ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ । ୧୦ ଗଣ୍ଠିଆ ଲମ୍ବ ବାଉଁଶକୁ କାଟି ତାକୁ ପାଳ ନିଆଁରେ ସେକାଯାଏ। ସେହି ସେକା ଯାଇଥିବା ବାଉଁଶକୁ ଦଶଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପକାଯାଇ ଦଶଦିନ ଶୁଖାଯାଇ ବାଉଁଶରେ ଥିବା ଗଣ୍ଠି ଗୁଡ଼ିକୁ କଣା କରାଯାଇ ଢୁଂପା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ ।

ଲୋକ ବିଶ୍ୱାସ : ଷୋଡଶ/ସପ୍ତଦଶ ଶତକ ବେଳକୁ ଢୁଂପା ଗଞ୍ଜାମ ଦିଗପହଣ୍ଡି ଅଂଚଳରେ ବେଶ ଲୋକପ୍ରିୟତା ଅର୍ଜନ କରିପାରିଥିଲା। ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ଦେବଙ୍କ ଠାରୁ ଏହା ଦିଗପହଣ୍ଡି ଅଂଚଳରେ ବେଶପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା । ଯେତେବେଳ ବର୍ଷା ଠିକ ଭାବରେ ହେଉନଥିଲା, ସେତେବେଳେ କିଛି କଳାକାର ଟାଙ୍ଗୁଡ଼ି ଦେଇ ପାହାଡକୁ ଯାଇ ଢୁଂପା ବାଦ୍ୟ ବଜାଉଥିଲେ । ବର୍ଷାର ବିନ୍ଦୁ ମଧ୍ୟ ଢୁଂପା ବାଦ୍ୟର ନାଦରେ ଆକାଶରୁ ଝରିଆସେ। କେବଳ ତାହା ନୁହେଁ ରାଜା ବା ଜମିଦାରମାନେ ମଧ୍ୟ ଶିକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜଙ୍ଗଲରେ ଭୋଜିଭାତ କରି ଢୁଂପା ନାମକ ବୀରବାଦ୍ୟ ବଜାଉଥିବାର ଜନଶୃତି ରହିଛି । ଏହି ବାଦ୍ୟ ସହିତ କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ରଥଙ୍କ ଛାନ୍ଦ, ଚଉପଦୀ ଓ ଚଉତିଶା ଗାନ କରାଯାଉଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

ବାଦ୍ୟ: ଯେତେ ପ୍ରକାର ଲୋକବାଦ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ବ୍ୟବହୃତ ସେଥିରୁ ଅଧିକାଂଶ ନଟଦେବତା ଶିବଙ୍କଠାରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବାର ବିଭିନ୍ନ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଅଂଚଳଭେଦରେ ଏହି ଲୋକବାଦ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ରହିଛି, ଯେପରିକି ମାଙ୍ଗଳିକ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ କିମ୍ବା ସାଂସ୍କୃତିକ । ଏହି ଲୋକବାଦ୍ୟ ଗୁଡିକକୁ ପ୍ରାୟ ଚାରୋଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରିପାରିବା ଯଥା- ତତ୍-ତାର, ଅବନଦ୍ଧ, ଶୁଷୁରି ଓ ଘନ । ପ୍ରଥମ ହେଲା ତାର; ଘୋଡାବାଳକୁ ଘର୍ଷଣ କରି ଯେଉଁ ବାଦ୍ୟ ବଜାଯାଏ, ସେଗୁଡିକ କେନ୍ଦରା, ଘୁଡୁକି,ଡେକା ଏବଂ ଟୁଇଲା । ଦ୍ୱିତୀୟ ବାଦ୍ୟ ହେଲା ଦୁଇ କିମ୍ବା ଏକ ପାଖରେ ଚମଡାର ଆବରଣ କରାଯାଇ ହାତ କିମ୍ବା ବାଡି ସାହାଯ୍ୟ ବଜାଯାଏ, ସେଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ କାହାଳୀ, ଶଙ୍ଖ, ଶିଙ୍ଗା, ବଂଶୀ, ଓ ମହୁରି ଇତ୍ୟାଦି । ଏବଂ ଧାତୁ କିମ୍ବା କାଠରେ ନିର୍ମିତ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର ଯାହାକୁ ପିଟିପିଟି ଧ୍ୱନି ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଏ, ଯଥା- ଝାଞ୍ଜ,ଘଂଟି, ଘଂଟ ଓ ଦାସକାଠିଆ ଇତ୍ୟାଦି । ଢୁଂପା ହେଉଛି ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଏକ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର ଯାହାକୁ ପିଟି ଧ୍ୱନି ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଏ । କେବଳ ଏହାରି ସାହାର୍ଯ୍ୟରେ ଢୁଂପା ସଙ୍ଗୀତ ପରିବେଷଣ କରାଯାଏ ତାହା ନୁହେଁ ଏଥିରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବା ବାଦ୍ୟଗୁଡିକ ହେଲା-ମୃଦଙ୍ଗ, ଢୋଲ, ତାଲ, ବଂଶୀ, ମର୍ଦ୍ଦଳ ଓ ଇତ୍ୟାଦି ୧୬ ପ୍ରକାରର ବାଦ୍ୟ । ପୂର୍ବରୁ ଏଥିରେ ୩୬ ପ୍ରକାର ବାଦ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିବାର ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଦଧିବାମନ ଢୁଂପା ବାଦ୍ୟ କଳାକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା । (୨)

ପରିବେଷଣ କଳା: ଢୁଂପା ପରିବେଷଣ ସାଧାରଣତଃ ବର୍ଷାଦିନ ସମୟରେ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ସଙ୍ଗୀତ ପରିବେଷଣ ସମୟରେ ଦୁଇଟି ଠେକିଆ ସାହାର୍ଯ୍ୟରେ ନଳାକୃତି ବାଉଁଶକୁ ରଖି ଝୁମୁକାଲଗା କାଠିରେ ପ୍ରହାରକରି ସଙ୍ଗୀତ ପରିବେଷଣ କରାଯାଏ । କିନ୍ତୁ କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ଦୁଇଟି କିମ୍ବା ତିନୋଟି ବାଡିରେ ସେହି ନଳଆକୃତି ବକଳକୁ ଝୁଲାଇ ବାଡି ଦ୍ୱାରା ଆଘାତ କରାଯାଏ । ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ପେଟୁ ଲୋକ ପେଟକୁ ଲଗାଇ ପୁଣି ଛାଡିବାର ନିୟମଥାଏ, ଏହା ଦ୍ୱାରା ମଧୁରଧ୍ୱନି ସୃଷ୍ଟିହୁଏ । ମୁଖ୍ୟ-ଗାୟକ ଢୁଂପା ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇବାପରେ ପାଳିଆମାନେ ଏହାକୁ ଅନୁଶରଣ କରିଥାନ୍ତି । ପରିବେଷଣ ପାଇଁ ୧୮ ଜଣ କଳାକାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଆଠଜଣ (ଶିଶୁକାଠ)ବାଦକ, ଦୁଇଜଣ ଗାୟକ, ଦୁଇଜଣ ନର୍ତ୍ତକୀ, ଦୁଇଜଣ ପେଟୁଆ ବାଦ୍ୟକାର, ଚାରିଜଣ ଅନ୍ୟ ବାଦକ ଏହି ଢୁଂପା ବାଦ୍ୟକୁ ପରିବେଷଣ କରିଥାନ୍ତି । ଝରଣା କୂଳର ସନ୍ତସନ୍ତିଆ ପରିବେଶରେ ଏହାକୁ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି ଆସରକୁ କୁହାଯାଏ 'ଢୁଂପା ମଉଳି' ।

ଢୁଂପା ସଙ୍ଗୀତର ତାଳ: ଏହା ହେଉଛି ଏକ ତାଳବାଦ୍ୟ । ଏହି ସଙ୍ଗୀତ ପରିବେଷଣ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ତାଳର ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଯଥା:- 'ଚାଲି' ଅନ୍ୟଟି ହେଲା 'ଖେମଟା' । କିନ୍ତୁ କେତେକ ଜାଗାରେ ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

(କ) ଚାଲି ତାଳ:

ତାରି ଖିଟା ତାକ୍ଝିଣା - ତାରି ଖିଟା ତାକ୍ ଝିଣା
ଝେଣାକ୍ଝେଣାକ୍ଝେଣା - ତାରି ଖିଟା ତାକ୍ ଝିଣା
ଝେଣା ଖିଟା ତା
ଝେଣା ଖିଟା ତା
ଝେଣା ଖିଟା ତା
ତା ତା ତା ଝିଣାଖିଟା ତା ।

(ଖ) ଖେମଟା ତାଳ:

ତାରି ଖିଟା ଝିଣା ତାରି ଖିଟା ଝିଣା
ତାରି ଖିଟା ଝିଣା ତାରି ଖିଟା ଝିଣା
ଝେଣାଖିଟା ଝେଣାଖିଟା ଝେଣାଖିଟା ତା
ତା ତା ଝେଣାଖିଟା ତା ।

ଢୁଂପା ସଙ୍ଗୀତ:

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ରଥ:

ଗିରୀଷମ କାଳେ ଧନ,

ଗିରିସମ କୁଚେ ଲେପି ଚନ୍ଦନ,
ଯାଇଫୁଲରେ, କରୁଥାଉ ଆଲିଙ୍ଗନ ।
ଘନସାର ମୋ ହୃଦରୁ,
ଘନସାରକେଶୀ ଝାଡି ଦେଇ କରି,
ଯାଇଫୁଲରେ, ଗାଢେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରୁ ।(୩)

ତୋ କୁଚ ତ କରକଶ,
ସବୁ ଗୁମାନ ଆଉ କେତେବେଳକୁ, ମୋ ନିଆଳୀ,
ଥରେ ମୋହ କରେ କଷ ।
ଚୁମ୍ବନେ କଲେ ଶରଧା,
ଚରଣଠାରୁ କବରୀଯାଏ ତୋର, ନୋ ନିଆଳୀ,
କାହିଁ ପୂରୀ ନାହିଁ ସୁଧା । (୪)

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ରଥଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ 'ଯାଇଫୁଲ ଢୁଂପା ଚଉତିଶା' ଓ ' ନିଆଳିଗଭା ଢୁଂପା' ଦୁଇଟି ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରେମ ଆଧାରିତ ଗୀତ । ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ଢୁଂପାରେ ଆଦି ରସାତ୍ମକ ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଗୋପପୁର କାଳିନ ପ୍ରେମଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

୨) କବି ଗଦାଧର ସିଂହସାମନ୍ତ:

ଢୁଂପା ସଙ୍ଗୀତରେ ବଳୀ ଝୁଂପା ଝାଙ୍କେ ଚିଲ୍ଲୀ ଚାଳି
ହର୍ମ୍ୟ ସରୋବରେ ରମ୍ୟ କେଳି କରେ ସେ କି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମରାଳି।
ସହଜେ ହୋଇଛି ଘନ ଯାମିନୀ ଚହଟଇ ଝଟଝଟ ଦାମିନୀ
ଦମ୍ଭକି ଗମ୍ଭୀର ନାଦରେ ଦର୍ଦ୍ଦୁର ନିଃସ୍ୱନ ଦେଇଛି ଝାଳି ।
କଣ୍ଠୀରବା ମଧ୍ୟା ଅପସରକୁ କି ଠିକେ ଦେଇଛି ପିଠି ଭରକୁ
ବଜାଇ ଝମକ ଝଳି ଝକମକ ଦାନ୍ତୀ ଦନ୍ତ ରାମତାଳି । (୫)

ଏହା ହେଉଛି କବି ଗଦାଧର ସିଂହସାମନ୍ତଙ୍କ ଢୁଂପାର ଶୀର୍ଷକ ସଙ୍ଗୀତ । ରାଧା ଓ ସଖୀମାନଙ୍କ ସହିତ ବର୍ଷା କାଳରେ ନିଜେ ଢୁଂପା ପରିବେଷଣ କରିବା ବିଷୟକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଏହି ଗୀତଟି ରଚିତ ।

ମିଳିଥିବା ଢୁଂପା ସଙ୍ଗୀତ ଗୁଡିକୁ ଲକ୍ଷକଲେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଯେ ଅଧିକାଂଶ ଢୁଂପାରେ ଆଦିରସ ବା ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରେମକୁ ଆଧାର କରି ରଚିତ କିନ୍ତୁ ରାଜା ନଟବର ସିଂହସାମନ୍ତଙ୍କ ଲିଖିତ ରସାମଣ୍ଡନା ଗୀତଟି ବିରରସ ଆଧାରିତ । ଦେବୀ ସର୍ବମଙ୍ଗଳାଙ୍କ ନିକଟରେ ସେ ନିଜର ସର୍ବସ୍ୱ ସମର୍ପିଦେଇ ଜଣାଣଟି ଗାନ କରିଛନ୍ତି।

ଷୋଡଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଢୁଂପାର ଆଦର ବଢିବାରେ ଲାଗିଛି । ବଡଖେମୁଣ୍ଡି ରାଜା ଗଜପତି ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ଦେବ, କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ରଥ, ଘୁମୁସର ରାଜା ଶ୍ରୀକର ଭଞ୍ଜ, ଖଣ୍ଡପଡାର ଗଦାଧର ସିଂହସାମନ୍ତ ଆଦି ଏହାକୁ ନେଇ ପରିଚିତ କରିଛନ୍ତି । ବଳଦେବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ଢୁଂପା ସଙ୍ଗୀତ ଗୁଡିକ ହେଲା- ଯାଇଫୁଲ ଢୁଂପା, ନିଆଳିଗଭା ଢୁଂପା, ଛୋଟ ଢୁଂପା । ଗଦାଧର ସିଂହସାମନ୍ତଙ୍କ 'ତୁ ବୋଲେ ସଖି ଝେଣାଖିଟା ତାରେ', 'ସୁନ୍ଦର କୁଛ କୁମ୍ଭ ଯୁଗଳ ମାଣ୍ଡି କୁସୁମ ହରେ', 'ଶ୍ୟାମ ଫେରିଯା ହେ', ' କାମନାଟି ପୁରିଲାଣି, 'ସରି ହେବିକିରେ ତତେ ଜୀବଧନ', ଓ 'ଢୁଂପା ସଙ୍ଗୀତରେ ବାଳୀ ଇତ୍ୟାଦି ଜନ ଆଦୃତି ଲାଭ କରିପାରିଛି।

ଉପସଂହାର:

ଏହି ମନୋରଂଜନ ଧର୍ମୀ କଳା ଓ ବିଦଗ୍ଧ ପରିବେଷଣୀୟ ସଙ୍ଗୀତ ସମିଶ୍ରଣରେ ଢୁଂପା ଜନମାନସରେ ପରିଚିତ ହୋଇ ରହିପାରିଛି । ସ୍ୱର୍ଗତ ରଘୁନାଥ ନଂଦ, ଭିକାରି ବେହେରା, କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ଦାସ, ସୋମନାଥ ମହାପାତ୍ର, ବୀରନାଥ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଆଦି ଏହାକୁ ଜୀବିତ ରଖିପାରିଛନ୍ତି । ଗଞ୍ଜାମର ଦଧିବାମନ ଢୁଂପା ବାଦ୍ୟ କଳାକାରମାନେ ଏବେବି ଏହାକୁ ନେଇ ଜନମାନସରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣିମ ସ୍ୱାକ୍ଷରର ପ୍ରଦର୍ଶନଧର୍ମୀ ଲୋକକଳାର ମର୍ଯ୍ୟଦା ବଜାଇ ରଖିପାରିଛନ୍ତି ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. ପଟ୍ଟନାୟକ କାଳୀଚରଣ, କୁମ୍ଭାର ଚକ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, କଟକ ଷ୍ଟୁଡେଂଟ ଷ୍ଟୋର, ବାଲୁବଜାର, କଟକ,-୧୯୭୫ ।

୨. କ୍ଷେତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ – ସୌଜନ୍ୟ- ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଦଧିବାମନ ଢୁଂପା ବାଦ୍ୟ କଳାକାର, ଦିଗପହଣ୍ଡି, ଗଞ୍ଜାମ ।

୩. ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣଚରଣ ବେହେରା, କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, କଟକ ଷ୍ଟୁଡେଂଟ ଷ୍ଟୋର, ବାଲୁବଜାର, କଟକ,- ୧୯୯୮ ।

୪. ଡ଼ଃ ତ୍ରିନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ, କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ, ନୂତନ ମୁଦ୍ରଣ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଷ୍ଟୋର, କଟକ,-୨୦୧୦ ।

୫. ସିଂହସାମନ୍ତ ଗଦାଧର, ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରଂଚାମୃତ, ୧ମ ଭାଗ, ୧୯୬୨।

❖ ❖ ❖